

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/1999 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av 17 § lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 1999 propositionen med förslag till lag om ändring av 17 § lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (RP 64/1999 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat

— en lagmotion med förslag till lag om ändring av 6 § lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (LM 50/1999 rd — rdm. Eero Lämsä /cent m.fl.), som remitterades till utskottet den 25 maj 1999,

— en hemställningsmotion om utvidgning av systemet med lantbruksavbytare (HM 439/1999 rd — rdm. Jari Leppä /cent m.fl.), som remitterades till utskottet den 2 juni 1999,

— en hemställningsmotion om garantier för fortsatt avbytar-service inom jordbruket (HM 457/1999 rd — rdm. Tero Mölsä /cent m.fl.),

som remitterades till utskottet den 2 juni 1999 och

— en hemställningsmotion om åtgärder för att förbättra avbytar-service för jordbruksföretagare (HM 529/1999 rd — rdm. Matti Väistö /cent m.fl.), som remitterades till utskottet den 2 juni 1999.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Riitta Kuusisto, social- och hälsovårdsministeriet
- avbytarchef Martti Siipola, Lantbruksföretagarnas Pensionsanstalt
- arbetsmarknadsjuristen Varpu Kulo, Kommunala arbetsmarknadsverket
- byråchef Kirsti Taattola, Institutet för arbetshygien, regionalbyrå i Kuopio
- direktör Kaarina Knuuti, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ordförande Raimo Kivineva, Lantbruksavbytare r.f. även som representant för Kommunaltjänstemannaförbundet
- husmor Raili Myllylä.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår en ändring i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare i syfte att

minska kostnaderna. Ändringen innebär att lantbruksföretagare som arbetar i samma företag skall ta ut sexton i stället för elva av sina semesterdagar samtidigt.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2000 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2000.

Lagmotionen

I lagmotion LM 50/1999 rd föreslås att lantbruksföretagarnas semester per kalenderår skall förlängas till 23 dagar från och med den 1 januari 2000.

Hemställningsmotionerna

I hemställningsmotion HM 439/1999 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att kostnadsbesparingen på grund av det minskade antalet heltidsanställda kreatursskötsel-företagare med rätt till semester skall

användas till att förbättra avbytarverksamheten, öka semesterdagarna till 25 och till att trygga avbytarplatserna.

I hemställningsmotion HM 457/1999 rd föreslås att riksdagen skall hemställa att regeringen vidtar åtgärder för att avbytaranslagen inte längre skall skäras ned, utan att de allt färre avbytarerna med semesterrätt skall få semesterförmåner som mer stämmer överens med reglerna inom andra yrkesområden.

I hemställningsmotion HM 529/1999 rd föreslås att riksdagen hemställer att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra avbytar servicen för lantbruksföretagare. Enligt motionen bör semesterrätten utökas med två dagar och en tillräcklig finansiering av avbytar servicen tryggas i alla hänseenden.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som nämns i propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar.

Enligt vad utskottet har erfarit har kostnader-na för avbytar service ökat avsevärt på grund av sjukdagar och olycksfall. Av kostnadsskäl vore det nödvändigt och lämpligt att stoppa denna utveckling och försöka få ned antalet sjuk- och olycksfallsdagar. Därför finner utskottet det viktigt att frågorna utreds, att olyckor bekämpas effektivt och på flera olika sätt och att det informeras om lämpliga arbetsmetoder.

Propositionen kommer sannolikt att innebära att de heltidsanställda avbytarerna blir fler och bidrar därigenom till att befästa en kvalificerad avbytar service med heltidsanställda avbytare. Det är viktigt att avbytarerna kontinuerligt får förbättra och upprätthålla sin yrkeskompetens för att systemet skall vara så effektivt som möjligt och för att lantbruksföretagarna skall kunna lita på att deras gårdar är i trygga händer under semes-

tern. Mer utbildning kan också bidra till att minska olycksbenägenheten.

Vidare pekar utskottet på de möjligheter som det finns att ordna avbytar servicen på ett effektivt och lämpligt sätt både för lantbruksföretagarna och avbytarerna.

Det finns en del missförhållanden i avbytar servicen, till exempel när det gäller reseersättning. Dessutom är det inte lämpligt att makar får alltför stora möjligheter att semestra samtidigt. Reformen måste följas upp och nödvändiga åtgärder vidtas i förekommande fall.

Propositionen strider således mot lagmotion LM 50/1999 rd och hemställningsmotionerna. Utskottet föreslår därför att motionerna förkastas.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att lagförslaget godkänns utan ändringar,

att lagförslaget i lagmotion LM 50/1999 rd förkastas och

att hemställningsmotionerna HM 439/1999 rd, HM 457/1999 rd och HM 529/1999 rd förkastas.

Helsingfors den 30 september 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /fkf
Sari Sarkomaa /saml
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml
Jaana Ylä-Mononen /cent.

RESERVATION

Motivering

Det har funnits avbytarservice sedan 1974. Avbytarsystemet är en social förmån, som enligt gemensamt överenskomna regler ger lantbruksföretagare möjlighet att ta semester och få hjälp av avbytare. Det är ett bra och välfungerande system som garanterar och tryggar kontinuiteten på lantgårdarna och hjälper lantbruksarbetarna att orka med sitt arbete. Under hela 1990-talet har besparingar gjorts i avbytarservicen. Under detta decennium har samhället sparat in nästan 40 procent av sina kostnader för avbytarservicen. Besparingarna har direkt gällt serviceutbudet och lantbrukarnas möjlighet att utnyttja denna förmån.

RP 64/1999 rd strider mot det som sägs i regeringsprogrammet: "De nuvarande fördelarna inom systemet med avbytare tryggas.". Förslaget att lantbruksföretagare som arbetar i samma företag skall ta ut 16 och inte 11 dagar av sin semester samtidigt är en försämring. Redan med de gällande bestämmelserna är vi i ett läge där den enda yrkesgruppen i lantbruksföretag måste ha semester samtidigt. Man måste betänka att det i många fall inte ens är möjligt i sådan verksamhet att de som arbetar på gården är borta samtidigt. Detta är en orimlig situation. Avbyterna kommer att ställas inför allt fler situationer där de ensamma är ansvariga för verksamheten.

Enligt propositionen måste avbyttardagarna minska för att statens kostnader inte skall stiga så mycket. Det vi här talar om är 15 miljoner mark. Tvärtemot vad regeringen har gått och lovat innehåller propositionen en sparlag som försämrar den sociala tryggheten för en enskild befolkningsgrupp. På grund av den kraftiga omstruktureringen kommer antalet lantbrukare som behöver avbytarservice att minska kraftigt. Detta påverkar självfallet de ekonomiska resurserna för avbytarservicen.

För att ett lantbruksföretag skall kunna planera för sin framtid och utvecklas behövs det kontinuitet i planerna. Propositionen minskar lantbruksföretagarnas framtidstro, eftersom den visar att statsmakten nedvärderar en av våra primära näringsgrenar. Det kortsiktiga tänkandet har på senare år också kommit fram i att regeringen i den ordinarie budgeten inte har avsatt tillräckligt stora anslag för system som finns inskrivna i gällande lagar. Sedan har misstaget rättats till med hjälp av tilläggsbudgetar.

Adekvat service är också ägnad att förebygga kostnadsstegringen på grund av sjukdagar och olycksfall. Utskottet framhåller visserligen i sitt betänkande att det är nödvändigt och lämpligt att stoppa denna utveckling. Som botemedel erbjuder regeringen utredningar, effektiv bekämpning av olyckor på många plan och information om lämpliga arbetsmetoder. Om propositionen antas försämrar läget ytterligare. Åtminstone kommer lantbruksföretagarna inte att orka bättre eller vara mindre utbrända, och det i sin tur ökar risken för olycksfall och sjukdomar.

En bra sak och ett steg i rätt riktning är att det kommer att finnas fler heltidsanställda avbytare, precis som de sakkunniga framhöll och utskottet påpekar i sitt betänkande. Däremot har propositionen helt motsatt effekt när det gäller sysselsättningen inom avbyttarverksamheten. Det är ingen bra sak i det nuvarande sysselsättningsläget.

Med tanke på kontinuiteten i avbytarservicen måste det finnas tillräckligt många kvalificerade, kompetenta och med avseende på arbetsförhållandena ansvarsfulla avbytare. För att utvecklingen skall kunna gå i den riktningen måste själva avbytarsystemet omstruktureras och bli mer gynnsamt också för lantbruksföretagarna själva. Bara på så sätt kan avbyterna orka med sitt arbete och systemet fungera, vilket är en grundförutsättning för större kontinuitet i avbytarservicen.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslaget i propositionen förkassas.

Helsingfors den 30 september 1999

Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Juha Rehula /cent

Jaana Ylä-Mononen /cent
Päivi Räsänen /fkf

